

*Минимални стандарти на
Българското дружество по
психодрама и групова терапия
(БДПГТ) за специализирано
обучение по психодрама,
социометрия и групова
терапия и процедура по
акредитация и мониторинг на
обучителни програми*

ПРОЕКТ / 15 СЕПТЕМВРИ 2024

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	2
1. Обхват на документа и понятия	2
2. Кратък исторически преглед	3
3. Основни принципи при създаването на документа	4
4. Предмет на минималните стандарти	5
II. ОБУЧЕНИЕ	6
1. Достъп до обучение	6
2. Прием за обучение	6
3. Предмет на обучението	7
4. Цел на обучението	7
5. Принципи на обучението	8
6. Етапи и степени на обучение	8
7. Количествени параметри на обучението	9
8. Нива на обучение	9
9. Качествени (съдържателни) параметри на обучението	13
10. Участници в учебния и изпитен процес	16
11. Изпитна процедура	18
12. Професионална квалификация и правоспособност	19
III. АКРЕДИТАЦИЯ И МОНИТОРИНГ	20
1. Основни принципи	20
2. Определения	21
3. Условия за акредитация	23
4. Органи по акредитация	23
5. Основни роли и задачи в процеса по акредитация и мониторинг	24
6. Процедура по акредитация	25
7. Срокове	27
8. Процедура по мониторинг	28
9. Дължими такси и възнаграждения	29
10. Процедура по жалби и решаване на спорове	29
IV. ПРОДЪЛЖАВАЩО ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ (ППР)	30
1. Общи положения	30
2. Формати на продължаващото професионално развитие	30
V. ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ	31

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Българското дружество по психодрама и групова терапия (БДПГТ) е неправителствена организация, обединяваща професионалисти, професионални обучителни организации, и акредитираща обучителни програми в областта на *психодрамата, социометрията и груповата терапия*¹ за Република България.

БДПГТ е член на Федерация на европейските психодрама тренинг организации (ФЕПТО)², и на Българската асоциация по психотерапия (БАП)³ - национална обединяваща и присъждаща организация за квалификацията *психотерапевт* в Република България. ФЕПТО и БАП от своя страна са членове на Европейската асоциация по психотерапия (ЕАП)⁴.

1. Обхват на документа и понятия

Настоящият документ обхваща и описва *минималните стандарти* за обучение по *психодрама, социометрия и групова терапия* (рефериран също като *метод (модалност)*) в Република България.

Документът обхваща *минималните стандарти* за обучение за придобиване на различни нива на квалификация за прилагане на метода, процедурата за акредитация на нови и мониторинг на акредитирани обучителни програми, както и за продължаващото професионално развитие (ППР).

В настоящия текст по-нататък изразът *минимални стандарти* се ползва в горния смисъл и обхват.

Минималните стандарти са хармонизирани със стандартите за обучение, акредитация, мониторинг, компетентностен подход, етичните норми и добри практики прилагани във ФЕПТО, БАП и ЕАП.

Под *метод* в този документ се има предвид и се разбира методът *психодрама, социометрия и групова терапия*. Под *модалност* в този документ се разбира психотерапевтичното направление на *психодрамата, социометрията и груповата терапия*. *Метод* и *модалност* се ползват като синоними в този документ.

¹ Психодрама, социометрия и групова терапия е психотерапевтичен метод – групов и индивидуален, създаден от Джейкъб Леви Морено (1889-1974) през 1921 г.

² ФЕПТО е абревиатура на кирилица и български език на името на Федерацията на европейските тренинг организации по психодрама (<https://www.fepto.com/>) и идентично на FEPTO (Federation of European Psychodrama Training Organisations).

³ Българска асоциация по психотерапия (БАП) (<https://psychotherapy-bg.org/>).

⁴ ЕАП е абревиатура на името на кирилица и български език на Европейската асоциация по психотерапия (<https://www.europsych.org/>) и идентично на EAP (European Association for Psychotherapy).

2. Кратък исторически преглед

Минималните стандарти на БДПГТ са приети за първи път през 2005 г. и са съобразени с минималните стандарти на ФЕПТО и националните изисквания и професионален контекст тогава.

Развитието на теорията и практиката, разширяването на приложението и установяването на система за формирането в метода в страната, както и разрастването и професионализирането на психодраматичната общност, като част от по-голямото психотерапевтично семейство у нас, в Европа и по света, налагат текущото актуализиране на *минималните стандарти* на БДПГТ.

Този естествен за общността процес цели подобряване на качеството на обучението и продължаващото професионално развитие на практикуващите психодрама, съответства на процеси в професионалните организации и мрежи, чийто директен член е БДПГТ - ФЕПТО, БАП и ЕАП. Процесът отразява компетентностния подход, стандартите за обучение и етичните принципи общовалидни за всички изброени организации.

Процесът и намерението за актуализация на *минималните стандарти* присъстват още в мандат 2009–2015 г. чрез въпросник, изпратен до обучителните институти в страната, членове на ФЕПТО, към онзи момент. Въпросникът съдържа основно теми, свързани с начина на обучение на студентите в отделните обучителни институти. Целта е да се събере актуална информация за практиката, която да даде основа за бъдещи *минимални стандарти*.

През мандат 2015–2018 г. УС се обръща към Комисията по стандартите (КС) с предложение да започне процес на актуализация на стандартите и изработване на проект за процедура по национална акредитация на нови обучителни програми. Така се създава първи вариант на настоящия документ⁵, който е представен на извънредно общо събрание (ИОС) през юли 2017 г. След допълване на предложенията от дискусиата проектът е представен за обсъждане на кръгли маси по време на IV-та и V-та Национална конференция по психодрама на БДПГТ, през 2017 и 2019 г.

През 2019 г. документът е предоставен за обсъждане на новоизбраната КС за мандат 2019–2022 г. Работата по документа продължава Управителният съвет (УС)⁶. Той е представен за обсъждане на Общо събрание (ОС) на 28.03.2021 г. ОС възлага на КС доработването му с цел разглеждане и приемане на ИОС на 04.07.2021 г. Въпроси, пораждащи дискусия, водят до решение на ИОС КС в новия ѝ състав⁷ да продължи работата по изготвяне на *минималните стандарти*.

⁵ Първият вариант на документа е разработен от екип от двама - Цветелина Йосифова, като представител на КС и Елена Евстатиева, Председател на УС на БДПГТ.

⁶ УС на БДПГТ в мандат 2019-2021: Анжела Христофорова, Евелина Янкова, Елена Евстатиева, Николай Златев, Петър Цикалов.

⁷ КС на БДПГТ в мандат 2022-2025: Анжела Христофорова, Георги Антонов, Гълъбина Тарашоева, Елена Евстатиева, Николай Златев, Цветелина Господинова, д-р Цветелина Йосифова.

Настоящият документ е резултат и наследява този продължителен общостен процес и е представен на ОС на БДПГТ на 15.09.2024 г. ОС взема решение УС да свика ИОС на 20.10.2024 г. за разглеждане и приемане на *минималните стандарти*.

Документът е съставен от 31 страници, в които в 5 раздела - *I. Въведение, II. Обучение, III. Акредитация и мониторинг, IV. Продължаващо професионално развитие, V. Преходни и заключителни разпоредби*, - се описват *минималните стандарти* за обучение в различните степени на квалификация в метода, изпитни процедури, акредитация на нови и мониторинг на вече съществуващи обучителни програми, и принципи на продължаващо професионално развитие.

3. Основни принципи при създаването на документа

- Настоящият документ се основава на: - първите *минимални стандарти* на БДПГТ; - исторически възприетите и установени стандарти за обучение, етични норми и добри практики на БДПГТ, ФЕПТО, БАП и ЕАП; - публичните обсъждания и работа⁸ по проекта за нови *минимални стандарти*.

- *Минималните стандарти* утвърждават метода *психодрама, социометрия и групова терапия* и професионално практикуващите го у нас като част от семейството на психотерапевтичните методи практикувани в Европа и света, и психотерапията като независима научна дисциплина, практикуването на която представлява независима и свободна професия по смисъла на Страсбургската декларация⁹.

- *Минималните стандарти* утвърждават автономията и независимостта на институтите, предлагащи програми за обучение. Институтите имат възможност да решават относно съдържанието на обучението, разработването и провеждането на обучителни програми в метода, избора на обучаеми, обучители, супервизори и изпитващи, в рамките на възприетите местни и международни стандарти и добри практики и при спазване на етичните норми на професията.

- *Минималните стандарти* са количествени и качествени (съдържателни) и отразяват минималните задължителни изисквания за покриване в процеса на обучение, акредитация и мониторинг. Strasbourg Declaration on Psychotherapy

- *Минималните стандарти* отчитат развитието на теорията, практиката и приложението на метода, както и възникващите нови изисквания към професията на професионално занимаващите се с метода.

⁸ Описани в *Раздел I. Въведение, т. 2. Кратък исторически преглед* на настоящия документ.

⁹ Виж Страсбургска декларация от 1990 г. (<https://psychotherapy-bg.org/eap/strasb/>), съответно на Strasbourg Declaration on Psychotherapy (<https://www.europsyche.org/about-eap/documents-activities/strasbourg-declaration-on-psychotherapy/>).

- *Минималните стандарти* съответстват на духа, разбирането за психотерапия, достъпа до формиране, качеството и обхвата на обучението, приети със Страсбургската декларация¹⁰ от 1990 г.

- *Минималните стандарти* са в хармония със стандартите за обучение на ФЕПТО, БАП и ЕАП.

- *Минималните стандарти* отчитат необходимостта от постоянно развитие на професионално практикуващите метода и тяхната подкрепа в изграждането на добра и отговаряща на високи професионални стандарти практика.

БДПГТ споделя и препоръчва на институтите, провеждащи специализирано обучение в метода, да хармонизират учебните си програми с приетите и публикувани от ЕАП през 2013 г. ключови професионални компетентности¹¹.

4. Предмет на *минималните стандарти*

Предмет на *минималните стандарти* е специализираното обучение в метода (модалността) *психодрама, социометрия и групова терапия*, включително етапите на обучение и тяхното теоретично съдържание, през които преминава всеки професионалист за придобиване на различните нива на правоспособност:

- *психодрама асистент (консултант)*,
- *психодрама водач/психодрама терапевт*.

Неразделна част от *минималните стандарти* е и изискването за продължаващо професионално развитие (ППР)¹² след придобиването на правоспособност за практикуване на метода.

Процедурата за акредитация и мониторинг представлява отделна, неразделна част от документа за *минималните стандарти*, предвид факта, че всяка нова програма следва да покрива и изпълнява тези стандарти.

¹⁰ Виж *Страсбургска декларация* (<https://psychotherapy-bg.org/eap/strasb/>), съответно на Strasbourg Declaration on Psychotherapy (<https://www.europsyche.org/about-eap/documents-activities/strasbourg-declaration-on-psychotherapy/>).

¹¹ За повече информация виж Професионални компетентности на психотерапевта, който практикува в Европа (<https://psychotherapy-bg.org/core-competencies-bg/>), съответно на Professional Competencies of a European Psychotherapist (https://www.europsyche.org/app/uploads/2019/05/Final-Core-Competencies-v-3-3_July2013.pdf).

¹² Продължаващо професионално развитие (ППР) (<https://psychotherapy-bg.org/cpd-bg/>), съответно на Continuous Professional Development (CPD) (<https://www.europsyche.org/ecp/apply-for-ecp/cpd/>).

II. ОБУЧЕНИЕ

1. Достъп до обучение

Достъп до *специализирано обучение* в метода е възможен и се осъществява въз основа на различни предварителни образователни квалификации, преди всичко в областта на хуманитарните и социалните науки по смисъла на т.5 от Страсбургската декларация¹³. Достъпът до формиране в метода на завършилите специалности извън тези науки е възможен при покриване на изискванията за основно ниво на обучение по психотерапия¹⁴, което бива удостоверявано. В тези случаи обучението за покриване на изискванията за основно обучение и първо ниво на специализираното обучение в метода може да се случва паралелно.

Кандидатите за специализирано обучение в метода е необходимо да са навършили 22-годишна възраст, да са завършили или да са в процес на завършване най-малко на бакалавърска академична степен¹⁵ в момента на стартиране на обучението си и магистърска академична степен¹⁶ при дипломирането си.

2. Прием за обучение

Приемът се осъществява по процедура, възприета от всеки обучителен институт на базата на 1. подаване на заявка за кандидатстване за обучение; и 2. индивидуално интервю за прием. При необходимост и по решение на института приемът може да става и след участие във въвеждащ семинар в метода. Кандидатът за обучение представя документ за академично образование.

¹³ Виж Страсбургска декларация от 1990 г. (<https://psychotherapy-bg.org/eap/strasb/>), съответно на Strasbourg Declaration on Psychotherapy (<https://www.europsyche.org/about-eap/documents-activities/strasbourg-declaration-on-psychotherapy/>).

„СТРАСБУРГСКА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ПСИХОТЕРАПИЯТА ОТ 1990

В съответствие с целите на Световната здравна организация (СЗО), споразумението за недискриминация, валидно в рамките на Европейския съюз (ЕС) и предназначено за Европейското икономическо пространство (ЕИП), и принципа за свобода на движение на хора и услуги, долуподписаните се съгласяват по следните точки:

1. Психотерапията е независима научна дисциплина, практикуването на която представлява независима и свободна професия.
2. Обучението по психотерапия се извършва на висококвалифицирано и научно ниво.
3. Многообразието на психотерапевтичните методи е осигурено и гарантирано.
4. Цялостното обучение по психотерапия включва теория, себепознание (собствен опит) и практика под супервизия. Придобиват се необходимите познания за различни психотерапевтични процеси.
5. Достъп до обучението е възможен на основата на различни предварителни квалификации, преди всичко по хуманитарни и социални науки.

Страсбург, 21 октомври 1990 г.“

¹⁴ За повече подробности виж *Раздел II. Обучение, т. 6. Етапи и степени на обучение* от настоящия документ.

¹⁵ От университетско образование.

¹⁶ От университетско образование.

Цялата информация, всички обстоятелства и документи, представени от обучаващия се при започването на обучение, се вписват от института в специално създаден за целта *регистър* (електронен и/или на хартия) и при спазване на всички GDPR изисквания за събиране, съхранение и обработка на лична информация.

Регистърът съдържа информация за всеки обучаващ се: - личен файл с трите имена, пол, възраст, дата на раждане, ЕГН; - представени документи за образование и др. Текущо в регистъра са отразяват всички етапи на обучението и настъпващи промени, през които обучаващият преминава - начало, брой семинари, брой часове, дипломиране, изпитна комисия.

3. Предмет на обучението

Специализираното обучение по *психодрама, социометрия и групова терапия* се отнася до философската система, историята, подходите, техниките, теорията, практиката и приложенията на метода, създаден през 1921 г. от Джейкъб Леви Морено (1889-1974), развиван от неговите ученици и последователи в клиничната практика и другите му приложения¹⁷.

4. Цел на обучението

Основна цел на специализираното обучение е развитието на професионална компетентност и правоспособност чрез придобиването на знания и умения в метода *психодрама, социометрия и групова терапия*.

Професионално практикуващият придобива знания и умения за самостоятелна работа при прилагането на метода в границите на своята компетентност и работен контекст, в интерес на хората, с които работи, подпомагайки тяхното психосоциално благополучие и оздравяване, и незастрашавайки психично им здраве и живот.

При успешно преминаване през обучение в метода и изпитните процедури завършилите получават последователно следните професионални квалификации за правоспособност, които биват удостоверявани: - първо ниво *психодрама-асистент (консултант)*; - второ ниво *психодрама водещ/психодрама терапевт*.

¹⁷ Има се има предвид практика чрез метода в различни сфери и контексти, извън клиничната практика. Например: образование, култура, социална дейности, бизнес, организации и др., където психодрамата, социометрията и груповата терапия може да бъде прилаган на различни нива - индивидуално, екипно, организационно, общностно.

5. Принципи на обучението

Специализираното обучение в метода се осъществява от институти с обучителни програми в метода, акредитирани от БДПГТ, на базата на официално обявени обучителни програми, с ясно съдържание, структура, продължителност и условия.

Обучителните програми имат своя логика, съдържание, минимална продължителност, минимални количествени и качествени (съдържателни) параметри, последователност и етапи.

Обучителните програми могат да бъдат предлагани и осъществявани от екип от минимум двама квалифицирани обучители¹⁸ по смисъла на настоящия документ, като те са индивидуални членове на БДПГТ.

Обучителни програми могат да бъдат разработвани и осъществявани само от юридически лица, групови членове на БДПГТ, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ) или Търговския закон (ТЗ)¹⁹, както и от граждански дружества по чл. 357 от ЗЗД, и при спазването на всяка част от *минималните стандарти*, етични принципи и съществуващи и възприети добри практики.

6. Етапи и степени на обучение

Обучението протича в два основни етапа - 1. *основно (общообразователно) обучение по психотерапия (пропедевтика)*²⁰ и 2. *специализирано обучение* в метода *психодрама, социометрия и групова терапия*.

Общият обем часове на цялостното обучение по психотерапия е не по-малко от 3,200 уч. ч. (три хиляди и двеста учебни часа)²¹.

Основното обучение (пропедевтика) по психотерапия обхваща минимум 1,800 уч. ч. (хиляда и осемстотин учебни часа) и е общообразователно по психотерапия. Провежда се за не по-малко от 3 (три) години.

Часовете (мин. 1,800 уч. ч.) общообразователно обучение представляват основното обучение по психотерапия. Те биха могли да се набавят: - в рамките на бакалавърско ниво на университетско образование (предимно, но не само, по хуманитарни и социални науки) и/или съответни на тях други университетски програми; и/или - в рамките на извънуниверситетско образование по психотерапия.

Специализираното обучение в психотерапевтичния метод (модалност), обхваща минимум от

¹⁸ Виж Раздел II. Обучение, т. 10. Участници в обучителния и изпитен процес от настоящия документ.

¹⁹ С изключение на регистрация по Търговския закон като Едноличен търговец (ЕТ), доколкото правно същата е равностойна на физическо лице.

²⁰ Подробното описание на основното обучение по психотерапия не е част от настоящия документ.

²¹ Един учебен час е с продължителност от 45 минути.

1,400 уч. ч. (хиляда и четиристотин учебни часа) и е с продължителност от не по-малко от 4 (четири) години.

Специализираното обучение в метода (модалността) (мин. 1,400 уч. ч.) се случва в извънуниверситетски програми предлагани от обучителни институти в метода с акредитирани обучителни програми, и/или частично в програми предлагани в университет, които съвкупно съдържат всички теоретични и практически елементи, определени в *минималните стандарти*²².

7. Количествени параметри на обучението

Специализираното обучение в метода е с общ обем от минимум 1,400 уч. ч. (хиляда и четиристотин учебни часа) и продължителност от не по-малко от 4 (четири) години. Специализираното обучение по *психодрама, социометрия и групова терапия* е извънуниверситетско или академично образование по психотерапия, отговарящо на развитието на компетентностния модел на БДПГТ, ФЕПТО, БАП и ЕАП.

Специализираното обучение съдържа:

- *Подготвителното ниво* (лична терапия чрез метода) с обем от минимум 200 уч. ч. (двеста учебни часа). То предшества първо ниво на обучение в метода.
- *Първото ниво* (психодрама асистент (консултант)) на обучение обхваща обем от минимум 600 уч. ч. (шестстотин учебни часа).
- *Второто ниво* (психодрама водещ/психодрама терапевт) на обучение обхваща обем от минимум 600 уч. ч. (шестстотин учебни часа).

8. Нива на обучение

- **Подготвително ниво** - лична терапия в група чрез метода

Продължителност: между 1 и 1.5 години (мин. 200 уч. ч.).

Цел: По-диференцирано познание за себе си, себerefлексия, развиване на умения за справяне със своите вътрешни конфликти и с критични житейски ситуации.

Подготвителното ниво на обучение бива водено от психодрама водещ/психодрама терапевт, покриващ стандартите, описани в този документ за съответната професионална правоспособност.

²² Според т. 4.1. b) стандартите на ЕАП цялостното обучение може да бъде проведено и като минимум 5-годишно академично обучение по психотерапия в програма, предлагана в университет, и което съдържа всички теоретични и практически елементи, определени в настоящия документ (<https://www.europsyche.org/app/uploads/2023/07/ECP-document-version-8-0-voted-AGM-Vienna-March-2023.pdf>). Този стандарт не се прилага в България.

Успешното преминаване на подготвителния етап дава достъп и стартира първо ниво на специализираното обучение в метода. Готовността на обучаващия се за преминаване в следващото първо ниво на обучение се преценява от водещия на групата за лична терапия (личен опит) заедно с основния учител.

- Първо ниво на обучение

Продължителност: между 2.5 и 3 години (мин. 600 уч. ч.).

Цел: Да натрупа и развие умения и да придобие знания по посока на автономност и лична зрялост. Да започне овладяването на основните елементи/инструменти на метода.

Обучението се води от учител/и, отговарящи на изискванията описани в този документ²³.

Правоспособност: Успешно завършилите първо ниво на обучение получават диплома/сертификат за *психодрама-асистент (консултант)*. Квалификацията им позволява да използват елементите/инструментите на психодрамата в рамките на своята професионална компетентност и контекст, самостоятелно или в екип, работейки под супервизия и в екип с други специалисти от помагащите професии и/или психодрама водещ/психодрама терапевт.

Компетентност при завършването на първо ниво:

Знания: - основи на философията, историята и теорията на метода; - теоретични основи на груповата психотерапия; - групов процес и групова динамика; - петте основни елементи/инструменти на психодрамата; - структура на психодраматичната сесия; - терапевтични фактори на психодрамата и груповия процес.

Умения:

- като участник в група: – поемане и влизане в роля, помощен аз, протагонист, дубльор, поемане и изиграване на роля, даване на обратна връзка и споделяне и др.;

- като водещ: – водене на загряване; разбиране, следване и катализиране на груповия процес; - познаване и ползване на различните техники; - водене на винетки; - поставяне на сцена; - водене на интервю в роля; - водене на протагонист-центрирана работа; - монолог, дублиране, размяна на ролите, огледало, хор; и др.

Нагласи и изградени качества: - по-добро себепознание; - разбиране на другите и изразяване на емпатия; - разпознаване и вербализиране на чувства и преживявания; - позитивна оценка и сътрудничество; - умение за даване и за приемане, както на позитивна, така и на негативна обратна връзка; - спонтанност; - креативност.

Готовността на обучаващия се за преминаване в следващото ниво на обучение се преценява от водещия на групата за личен опит заедно с основния учител.

- Второ ниво на обучение

Продължителност: между 2.5 и 4 години (мин. 600 уч. ч.).

²³ Виж Раздел II. Обучение. т. 10. Участници в обучителния и изпитен процес от настоящия документ.

Цел: Да доразвие и усъвършенства знанията и натрупването на практически умения чрез практикуване на взаимно водене под директна супервизия в постоянна обучителна група, специализирани семинари, придружени от системна групова супервизия на индивидуалната и груповата практика на обучаващия се.

Правоспособност: Обучението приключва с придобиване на диплома за правоспособност на *психодрама водещ/психодрама терапевт*, в зависимост от професионалното поле и контекст на обучаващия се, и в съответствие със задължителните изисквания за познания в областта на психопатологията, както и клиничен опит в случаите, в които обучаващият се работи в областта на психотерапията.

Компетентност при завършването на второ ниво:

Знания: - задълбочено познаване на теорията и практиката на метода, групова и индивидуална; - комплексни знания за човешкото развитие и психопатология; - знания, свързани с оценка, договаряне и планиране на практиката с пациенти/клиенти; - груповия процес; - отваряне, водене и затваряне на случай; - норми и граници на професията психотерапевт, в частност психодрама водещ/психодрама терапевт.

Умения:

- за водене на група чрез метода и на протагонист-центрирана лична работа; - познаване и прилагане на социометрията; - за оценка, договаряне и планиране на прилагане на метода в група, в двойка и семейство, организация или индивидуално; - умения за анализ и стимулиране на групов процес; - за описване и изследване на собствената практика; - за ползване и провеждане на изследвания, включително познаване и ползване на инструментите за проучвания в психодрамата, - за водене на индивидуален случай чрез монодрама; - за договаряне, планиране, провеждане и затваряне на терапевтичен/консултативен процес; и др.

Нагласи и придобити качества: - лична, социална и професионална зрялост и посветеност на работата, съгласно професионалните и етични норми.

Таблица: Продължителност и количествени параметри на специализираното обучение

Продължителност	Вид	БДПГТ	ФЕПТО*	БАП/ЕАП
Година 1-1.5	Подготвително ниво - Лична терапия (лечен опит) в група			
	-Лична терапия (личен опит) в група чрез психодрама	200 уч. ч.	мин. 200 уч. ч. (общо за обучението)	мин. 250 уч. ч.
	Общ брой часове за подготвително ниво	200 уч. часа (Личният опит продължава в I-во ниво (200 уч. ч.) и във II-ро ниво (60 уч. ч.) Общо 460 уч. ч. за обучението.)		
Година 1.5-4.5	Първо ниво на обучение психодрама асистент (консултант)			
	-Лична терапия (личен опит) в група чрез психодрама и сценично разглеждане на лични теми	200 уч. ч.		
	-Теория и техника	200 уч. ч.	мин. 120 уч. ч. (общо за обучението)	500-800 уч. ч.
	-Водене на загарване, взаимно водене на винетки и психодрама в рамките на група за напреднали под директна супервизия	200 уч. ч.	мин. 200 уч. ч. (общо за обучението)	
	Общ брой часове за първо ниво	мин. 600 уч. часа		
Година 4.5-7	Второ ниво на обучение психодрама водещ/психодрама			
	-Лична терапия (личен опит) в група	60 уч. ч.		
	-Теория и техники (специализирани семинари, вкл. водени от гостувачи обучители)	140 уч. ч.		
	Взаимно водене под директна супервизия в рамките на група за напреднали	140 уч. ч.	160 уч. ч.	
	Супервизия (групова и индивидуална/екипна) на собствената практика	100 уч. ч. (80 уч. ч. групово и 20 уч. ч. инд./екипна)	80 уч. ч.	мин. 150 уч. ч.
	Часове по предложение на института или по идея на обучаващия се	-	120 уч. ч.	
	Собствена практика извън обучителната група	мин. 160 уч. ч. (130 уч. ч. в група и 30 уч. ч. в инд. формат или на двойка)		мин. 300 уч. ч.
	Общо брой часове във второ ниво	мин. 600 уч. часа		
Общо ~ 7 години**	Общо брой часове за цялото обучение – личен опит, първо и второ ниво	мин. 1,400 уч. часа	мин. 880 уч. часа	мин. 1,400 уч. часа

* Количествените параметри на минималните стандарти за обучение на ФЕПТО са общо 880 уч. ч., като обучението продължава минимум 4 години. Часовете са разпределени, както следва: - 200 уч. ч. в група за собствен опит; - 120 уч. ч. теория и техники; 200 уч. ч. водене на група в рамките на група за напреднали; - 80 уч. ч. супервизия, от които мин. 40 уч. ч. индивидуална супервизия на практиката или на екипа, водещ група; - 120 уч. ч. по предложение на обучителната организация или на обучаващия се в някоя от горните три категории.

** или 5 години при академично обучение според стандартите на ЕАП в практиката на други страни, в които е приложимо.

9. Качествени (съдържателни) параметри на обучението

- **Тематично съдържание на основното (общообразователно) обучение (пропедевтика)** (минимум 1,800 уч. ч.), предшестващи *специализираното обучение* в метода:

- Теории за човешкото развитие през целия жизнен цикъл;
 - Разбиране и познания за други психотерапевтични подходи;
 - Теория на психотерапевтичния процес и на промяната;
 - Разбиране и познания за социални и културни проблеми във връзка с психотерапията;
 - Теории на психопатологията;
 - Теории за оценка и интервенция (психотерапевтичната техника и интервенции), клинични обсъждания (семинари върху случаи винетки/клинични случаи);
- и др.

- **Съдържание и елементи на специализираното обучение в метода**

Основните елементи на специализираното обучение в метода включват: - **лична терапия** (личен опит) **в група чрез метода**; - **теоретична подготовка**; - **практика под супервизия**; и - **практически опит/стаж** в институция за психично здраве или еквивалентен професионален опит.

Целта на всеки един елемент е да допринесе за професионалната подготовка за развитие на практика и компетентности на професионално практикуващите метода, съобразно изискванията на правоспособността, която придобиват – психодрама асистент (консултант), психодрама водещ/психодрама терапевт²⁴.

Личната терапия (личен опит) **в група чрез метода** е основна част от подготвителното ниво на обучение и неразделна част от всеки един етап на обучението. Тя цели по-диференцирано познание за себе си, себерефлексия, развиване на умения за справяне със своите вътрешни конфликти и с критични житейски ситуации.

Обучението се осъществява чрез поемане и влизане в роли – от собствени теми и реалност, както и на помощен аз в психодрама и теми на други членове на групата. В отделните етапи от обучението, обучаваният постепенно преминава от ролята на пациент/клиент в различни професионални роли: - асистент (консултант); - водещ/терапевт; - супервизиран и др.

²⁴ За повече информация виж Ключови компетентности на психотерапевта, практикуващ в Европа (<http://psychotherapy-bg.org/core-competencies-bg/>), съответно на Professional Competencies of a European Psychotherapist (https://www.europsyche.org/app/uploads/2019/05/Final-Core-Competencies-v-3-3_July2013.pdf).

Теоретичната подготовка²⁵ на професионално практикуващите метода присъства във всеки етап и във всяко едно от нивата на обучението.

Минимални изисквания за тематичен обхват на теоретичната подготовка в метода включват:

- Задълбочено познаване и разбиране за метода като сценично изследване и интерпретация на търсенето на истината за човека.
- Задълбочено познание за философията, историческото развитие и теорията на психодрамата, социометрията и груповата терапия:
 - идеи и теоретични концепти от наследството на Джейкъб Леви Морено²⁶, неговите ученици и последователи допринесли за развитието на метода, в това число: ролева теория (видове роли - соматична, психологическа, социална/психодраматична, трансцендентна) и връзката им с теорията на развитието на психодрамата);
 - среща, спонтанност, креативност, културни консерви, теле, добавъчна реалност;
 - теория за развитие на личността (първа, втора, трета вселена), основни елементи/инструменти на психодрамата (протагонист, помощни азове, сцена/пространство, водещ/директор/терапевт, група);
 - основни техники на психодрамата (поемане на роля; смяна на ролите; огледало (трета позиция); дублиране; разговаряне с вътрешен аз; двойник; суфлиране; техника на празния стол; монолог (soliloquy); монодрама; винетка; плей-бек техника; говорене настрани/на себе си (aside), социодрама и др.);
 - психодрама на сънища (съновен процес - манифестно и латентно съдържание на съня, сценично тълкуване на съня), матрица на социалното сънуване;
 - основни фази на психодрамата (загрбяване, действие, споделяне, процес анализ);
 - групово-динамични и междуличностни процеси, резонанс;
 - терапевтичните фактори в психодрамата: действен катарзис, действен инсайт, корективно емоционално преживяване, интеграция на новия преживелищен опит, ново научаване - емоционално, когнитивно, интерперсонално;
 - груповая терапия и терапевтични фактори в групово-динамичните подходи: “вливане” на надежда, универсалност, предаване и придобиване на информация, алтруизъм, корективна преоценка на първичната семейна група, развитие на социализиращи техники, имитативно поведение, междуличностно учене/научаване, груповая кохезия, катарзис, екзистенциални фактори);
 - социометрия като изследователски инструмент на метода;
- и др.
- Задълбочено познание на новите тенденции в развитието на индивидуалното и групово прилагане на метода.

²⁵ Освен при водещия/ите обучението учител/и, до 15% от часовете за теоретична подготовка може да преминават и при друг/и учител/и, съобразени с подготовката на тази степен, по препоръка и с съгласието от страна на учителния институт.

²⁶ Изписване на името на кирилица и български език и идентично на изписването на името на латиница Jacob Levi Moreno.

- Базисно познание на методи на описване и изследване на собствената психотерапевтична/психодраматична практика.
- Базисно познание за прилагането на инструментите за научно наблюдение и изследване, участие и инициране на изследвания в областта.
- Познание за приложението на метода в различни контексти: клиничен, културен, социален, институционален, бизнес, организационен и др.
- Приложение на метода в индивидуална психотерапия и консултиране и при работа с двойки, семейства и системи.
- Приложение на метода при работа с деца и юноши.
- Приложение на метода при пациенти/клиенти с различна психична проблематика.
- Връзка на психодрамата с другите психотерапевтични методи (модалности).
- Етични правила и норми на професията.
- Други специфични особености за практиката на професионално практикуващия метода – психодрама-асистент (консултант), психодрама водещ/психодрама терапевт.

Практика под супервизия

В процеса на обучение стартира и практиката на обучаващите се, която протича задължително под супервизия, която се разглежда като:

- **Учебна супервизия** като неразделна част от обучението, целяща развиването на професионалната компетентност. Служи за интегриране на знанията, уменията, ценностите и нагласите, които обучаващите са придобили по време на професионалното си обучение. Фокусът е върху изучаването на специфични методи, умения и подходи. Прилага се по време на първо и второ обучително ниво.

В първото ниво на обучение супервизията е директна, при взаимното водене на обучаващите се. В последните две години на второто ниво към този вид супервизия се добавя индиректната супервизия на собствената практика, извън групата. Провежда се от учителите или други супервизори с компетентност от списъка с учители и супервизори на обучителната програма.

- **Собствена практика извън обучителна група.** Обучаващите се в последните етапи на второ ниво на обучение е необходимо да имат собствена практика - в група и индивидуално, извън групата. Собствената практика се протоколира от обучаващия се. Тази практика се подкрепя от учебната супервизия.

Собствената практика на обучаващия се е супервизирана в обучителната група или извън нея. Двама обучаващи се във второ ниво могат да водят собствена група в екип, както и да бъдат супервизирани като екип. Обучаващ се може да е в екип с психодрама водещ/психодрама терапевт.

- **Супервизията на практиката с пациенти/клиенти** е задължителна и е част от ППР на психодрама водещия/психодрама терапевта и се провежда от супервизор с компетентност да изпълнява тази роля.

Практическа работа/Стаж в институция за психично здраве или еквивалентен професионален опит чрез метода, в социална, културна или образователна организация, лечебно заведение/клиника/практика, включваща работа чрез метода с психосоциални кризи и взаимодействие с други специалисти, вкл. но не само, в областта на психичното здраве.

10. Участници в обучителния и изпитен процес

В процеса на обучение участват: - обучаващите се за психодрама водещи/психодрама терапевти, - обучители; - супервизори; и - изпитващи.

Всеки един от изброените е нужно да притежава професионална компетентност, подходяща за изпълняваната професионална роля и свързаните с нея задачи в обучителния процес според *минималните стандарти*.

БДПГТ отстоява и спазва етичните принципи в обучението на професионално практикуващи метода и специално препоръчва ясно разделение на ролите в процеса на обучение.

- Обучители

Обучителите биха могли да бъдат **главен обучител, обучител и асистент-обучител**.

Главният обучител отговаря за управлението и провеждането на целия обучителен процес, за създаването на нови програми, подбора на обучители и асистент обучители, ръководи екипа от обучители и провежда обучителен процес.

Главният обучител е психодрама водещ/психодрама терапевт от институт с акредитирана обучителна програма, с минимум 7 години следдипломен стаж, включително опит в клиничното или съответно на компетентността практикуване на метода, от които поне 5 години в обучителен процес като обучител.

Обучителят провежда обучителния процес.

Обучителят е психодрама водещ/психодрама терапевт от институт с акредитирана обучителна програма, с минимум 5 години следдипломен стаж, включително опит в професионално практикуване на метода, от които поне 3 години в обучителен процес като асистент обучител.

Асистент обучител участва в обучителния процес като помощник, в екип с главен обучител или обучител.

Асистент-обучителят е психодрама водещ/психодрама терапевт от институт с акредитирана

обучителна програма с опит в практикуването на метода, от които поне 2 години в обучителен процес.

Компетентност на учителите в *подготвително, първо и второ ниво на обучение*

- Да е психодрама водещ/психодрама терапевт с опит в собствената си област на приложение на метода, който отговаря за обучителния процес, със задълбочени познания за професията, за етичните норми на практикуване и задължения на учителите и обучаваните.
- При обучение на психодрама терапевти се изисква поне един от учителите да е психодрама терапевт.
- Да умее да разработва обучителни програми в метода в образователни, културни, социални, здравни или други свързани полета и области.
- Да е способен да планира програма за обучение, включително супервизия и подпомагане на обучаваните в развитието на професионални възможности и интегрирането им в педагогическите, обучителните и др. дейности.
- Да познава и спазва *минималните стандарти* за обучение на БДПГТ, ФЕПТО, БАП и ЕАП, както и други техни изисквания във връзка с обучителния процес.

- Супервизори

Супервизори са практикуващи в различни сфери и полета на помагащите професии, индивидуално и групово, с компетентност да обучават, подпомагат, проследяват и напътстват развитието на обучавания се.

Супервизори в учебната супервизия и на собствената практика извън обучителната група са учители с професионална компетентност и правоспособност в метода, супервизиращи работата на обучавания се в процеса на обучението.

Супервизор на собствената практика извън обучителната група се избира от супервизирания от списъка на супервизори на института, към който принадлежи обучителната програма, и със знанието на учителите.

Супервизор на практиката в рамките на ППР се избира от супервизирания.

- Изпитващи

Изпитващите са психодрама водещи/психодрама терапевти, които са действащи учители към акредитирана обучителна програма. Измежду тях се избират членове на изпитната комисия за първо и второ ниво на обучение.

Изпитната комисия се сформира по покана на института, предлагащ програмата и при необходимост със съдействието на УС.

Изпитната комисия се състои от председател и член/ове.

В нейния състав влизат най-малко следните членове:

За **първо ниво** на обучение:

- обучител/и на кандидата;
- обучител от института/програмата, в която се е обучавал кандидатът, който не е участвал в обучението.

За **второ ниво** на обучение:

- обучител/и на кандидата;
- независим външен изпитващ обучител от друг обучителен институт.

-Изпитът за първо ниво на обучение е вътрешен и се организира изцяло от института, предлагащ програмата.

-Изпитът за второ ниво на обучение се организира от института, предлагащ програмата, при участието на външен изпитващ.

Изпитната комисия се председателства от учителят/ите на изпитвания. За проведения изпит се изготвя **изпитен протокол** в 2 екземпляра, който се подписва от членовете на изпитната комисия. Изпитният протокол остава и се съхранява в документацията на института, предлагащ обучителната програма. Второто копие от изпитния протокол се предоставя на УС.

11. Изпитна процедура

Изпитната процедура включва оценяване на практиката на обучавания (в съответствие с обучителното ниво), теоретична подготовка, личностна и професионална зрялост за придобиване на правоспособност.

Първото и второ ниво на специализираното обучение в метода завършват с изпит и се удостоверяват с диплома/сертификат.

Поканата за явяване на изпит за правоспособност към обучаващия се за първо и второ ниво се отправя по преценка на учителите.

Дипломите/сертификатите за завършено първо и второ обучително ниво - психодрама асистент (консултант) и психодрама водещ/психодрама терапевт - се регистрират в *регистъра* на обучителния институт.

Дипломите/сертификатите се изготвят на български език и се подписват от основните учители. При желание обучителният институт предоставя подлистник на дипломата на английски език.

При поискване от страна на обучаваният институтът предоставя подлистник с разписани часове и теми на обучението.

- **Изпитната процедура за първо ниво психодрама-асистент (консултант)**, включва:

- 1) Полагане на практически изпит;
- 2) Изготвяне и предварително представяне на 5 протоколи от обучителни сесии и процес анализ.

Удостоверяването на практическа правоспособност психодрама-асистент (консултант), освен горното, изисква кандидатът да има завършено университетско образование (поне бакалавърска степен)²⁷. Придобитата академична степен се удостоверява с документ, който бива регистриран в *регистъра* на института, предлагащ обучителната програма.

- **Изпитната процедура за второ ниво психодрама водещ/психодрама терапевт**, включва:

- 1) Полагане на практически изпит;
- 2) Изготвяне и предварително представяне на 5 протоколи от обучителни сесии и/или от сесии на собствената група извън обучителната група, водени под супервизия, и процес анализ;
- 3) Писмена теза по психодрама, отразяваща собствената практика на кандидата и съдържащ експериментална и изследователска част²⁸.

Писмената теза има за предмет идея, понятие или концепция от психодраматичната теория, които биват илюстрирани чрез практическия опит в работа с група на изпитвания. Представя се публично и се защитава пред групата и изпитната комисия.

Тезата е с обем от 15-30 страници, без приложенията и библиографията. Изготвя се в добрите академични и/или есеистични традиции за представяне на писмен текст и при спазване на възприетите академични стандарти за техническо оформление на писмен текст.

За удостоверяването на правоспособност психодрама водещ/психодрама терапевт и издаване на диплома/сертификат за правоспособност, освен горното, е необходимо да има поне магистърска академична степен²⁹. Придобитата академична степен се удостоверява с документи, които биват регистрирани в *регистъра* на института, предлагащ обучителната програма.

12. Професионална квалификация и правоспособност

След преминаването през специализирано обучение, в зависимост от покритите критерии и компетенции на обучаващия се или етапа, на който се намира в своето обучение, се придобиват следните степени на правоспособност:

²⁷ Виж *Раздел II. Обучение, т. 1. Достъп по обучение* от настоящия документ.

²⁸ Съобразно последните изменения на обучителните стандарти на ФЕПТО, приети на Общото събрание на ФЕПТО през 2020 г.

²⁹ Виж *Раздел II. Обучение, т. 1. Достъп по обучение* от настоящия документ.

Първо ниво

Психодрама асистент (консултант) - има квалификация и право да прилага техники и подходи от метода и да участва в терапевтичен или консултативен процес, в екип с психодрама водещ/психодрама терапевт.

Психодрама асистент (консултант) в процес на второ ниво на обучение би могъл да прилага метода под учебна супервизия, сам или с друг психодрама асистент (консултант), като част от обучението.

Второ ниво

Психодрама водещ - има квалификация и право да прилага самостоятелно метода като групов и/или индивидуален метод за личностно развитие, разширяване на социалната компетентност в контекста на педагогическата, културната, психосоциалната, бизнес и организационна работа.

Психодрама терапевт - има квалификация и право да прилага самостоятелно метода като групов и/или индивидуален психотерапевтичен метод в клиничен контекст, както и в контекста на педагогическата, културната, психосоциалната, бизнес и организационна работа.

Професионално практикуващият метода с правоспособност от първо и второ ниво, познава и може да прилага метода съобразно философската и теоретична система на Джейкъб Леви Морено; работи според етичните норми на БДПГТ, ФЕПТО, БАП и ЕАП; развива отговорно практиката си, съобразно професионалните изисквания, в срещи на общността, регулярна супервизия и/или други форми на обмен и продължаващо професионално развитие.

III. АКРЕДИТАЦИЯ И МОНИТОРИНГ

Настоящият раздел се занимава с акредитацията и мониторинга на обучителни програми, осъществяващи специализирано обучение в метода.

1. Основни принципи

- Акредитацията и мониторингът се извършват в дух на добронамереност и подкрепа в развитието на обучителните програми и екипи.
- Акредитацията и мониторингът целят осигуряването на висок стандарт в обучението и развитието на професионална компетентност и практика в метода.
- Процедурите по акредитация и мониторинг стъпват на познати добри практики при представяне на нови обучителни програми и процедурата по приемане на членове на ФЕПТО.
- Процедурата по акредитация и мониторинг се водят от разбирането, че създаването и развитието на добра обучителна програма е сложен и продължителен процес, който не може да бъде изпълнен и гарантиран с еднократен акт.

- За гарантиране изпълнението на *минималните стандарти* за специализирано обучение, в процеса на акредитация и мониторинг се осигурява консултативно-менторска подкрепа от професионалисти с опит в обучението.
- Консултанти-ментори при акредитационния процес са психодрама водещи/психодрама терапевти от списъка на учителите на БДПГТ, който се изготвя, поддържа и актуализира на всеки три години като всеки учителен институт предлага свои членове в него. При настъпили изменения и необходимост, всеки институт би могъл да актуализира предложенията си за включване в списъка текущо.
- След акредитиране на учебна програма БДПГТ осъществява периодичен мониторинг с цел повишаване качеството на предлаганото специализирано обучение в метода.
- Мониторингът е инструмент за подпомагане на развитието на учебната програма и нейния екип в спазването на висок стандарт при изграждането на психодрама водещи/психодрама терапевти.

2. Определения

Обучителна програма, която кандидатства за акредитация

Това е учебна програма, която е осъществявала учебна дейност в метода минимум 5 години към момента на кандидатстване за акредитиране, и която заявява желание да се акредитира³⁰, бива регистрирана и да има поне 5-ма завършили първо или второ ниво на обучение.

БДПГТ назначава 3-ма консултанти-ментори от списъка си, с тяхно и със съгласието на кандидатстващата програма, който наблюдава и подпомага процеса на подготовка.

Акредитирана учебна програма

Акредитирана учебна програма³¹ е програма, която се преминала успешно процеса на акредитация и спазват всяка част от *минималните стандарти* за обучение, етични принципи и познатите добри практики³². След успешно акредитиране БДПГТ издава удостоверение за акредитация.

³⁰ За това кой може да предлага учебни програми виж *Раздел II. Обучение, т. 5. Принципи на обучението* от настоящия документ.

³¹ За това кой може да предлага учебни програми виж *Раздел II. Обучение, т. 5. Принципи на обучението* от настоящия документ.

³² За това кой може да предлага учебни програми виж *Раздел II. Обучение, т. 5. Принципи на обучението* от настоящия документ.

Акредитация

Акредитацията е процес, в който обучителна програма кандидатства за удостоверяване спазването на *минималните стандарти* за специализирано обучение в метода.

Процесът на акредитация включва оценка на предложената от института обучителна програма, подпомагане при изпълнение на *минималните стандарти* за специализирано обучение в метода, представяне на програмата пред професионалната общност и акредитиране, при липса на други условия, пречатстващи този процес.

Валидност на акредитацията

Акредитацията на обучителните програми е за срок от 7 години, считано от датата на удостоверието за акредитация.

Мониторингът се осъществява в последната година на акредитацията. В резултат на успешен мониторинг срокът на акредитацията на обучителната програма бива удължен за нов 7-годишен период.

Акредитацията може да отпадне при неспазване на *минималните стандарти* и/или отказ от института, осъществяващ програмата от мониторинг.

При отказ за акредитация от страна на УС на БДПГТ се изготвят препоръки и срок за отстраняване на несъответствията с *минималните стандарти* с цел изпълнение на критериите и подновяване на процедурата по акредитация в бъдеще.

Мониторинг

Процес на преглед на обучителната програма, нейното развитие и изпълнение, който проверява и удостоверява спазването и прилагането на *минималните стандарти* в обучителния процес, в работа на обучителния екип, изпитните процедури, спазването на ЕК и др.

Мониторингът се осъществява от БДПГТ в партньорство с института, предлагащ обучителната програма.

Мониторингът се осъществява на всеки 7 години, след първоначалното акредитиране на дадена обучителна програма.

Мониторингът се осъществява посредством: - срещи с обучителния екип, дипломирани и обучаващи се; - преглед на документи на института; - преглед на публична информация, достъпна в сайт и социалните медии.

При успешен мониторинг БДПГТ издава удостоверение за продължаване на акредитацията на обучителната програма с още 7 години.

При установяване на несъответствия с *минималните стандарти*, органът извършващ мониторинга чрез УС отправя препоръки и срок за тяхното отстраняване. При неспазване на препоръките подновяването на акредитацията може да бъде отказано.

3. Условия за акредитация

Акредитацията на обучителни програми се осъществява на базата на:

- Изпълнение на *минималните стандарти* за специализирано обучение в метода.
- Демонстриран капацитет на екипа на обучителната програма и способността му да организира поемането на всички необходими роли в един обучителен процес: обучители, супервизори и др., гарантиране на професионалната етика и развитие на екипа.
- Доказателства за последователност, системност и традиция в развитието на обучителната практика на програмата, кандидатстваща за акредитация, като например: списък на завършили студенти в двете обучителни нива: психодрама асистент (консултант) и психодрама водещ/психодрама терапевт и др.
- Доказателства за добро име и практика сред професионалната колегия и членовете на общността.

4. Органи по акредитация

Органи в процеса на акредитация и мониторинг на обучителни програми за специализирано обучение в метода са Управителният съвет (УС), Комисията по стандартите (КС) и консултантите-ментори.

УС участват в процеса по акредитация като:

- Взема решение за стартиране на процедура по акредитация. Определя 3-ма консултанти-ментори по акредитацията от списъка на БДПГТ, които нямат свързаност и/или зависимост с него и с обучителната програма, която да бъде предпоставка за етични предизвикателства в хода на процеса по акредитация.
- Предоставя цялата информация за етапите, сроковете на процедурата, както и за необходимата документация, която се изисква от обучителната програмата в процеса на акредитация.
- Осигурява възможност на обучителната програма за представяне на програмата и организацията пред професионалната общност, напр. по време на национални конференции, ОС и др. професионални форуми на БДПГТ.
- На база на изготвения от КС доклад взема решение за акредитация или отказ от акредитация.

КС участват в процеса по акредитация като:

- Разглежда заявката за регистрация на обучителна програма и предлага на УС 3-ма консултантите-ментори от списъка на БДПГТ.
- На базата на доклада на консултантите-ментори съставя аргументирано предложение за акредитиране или отказ от акредитация, което предлага на УС.

Консултантите-ментори участват в процеса по акредитация като:

- Наблюдават и консултират обучителната програма. Работата им обхваща целия спектър от възможна подкрепа по съдържанието, логистиката и провеждането на специализиран обучителен процес в метода, с оглед покриването на *минималните стандарти*.
- Наблюдават и оценяват обучителната програма в процеса на акредитация. Работата им обхваща оценка на обучителната програма на базата на документи, информация, практика, предлагано съдържание, с оглед покриването на *минималните стандарти*.

5. Основни роли и задачи в процеса по акредитация и мониторинг

Обучителна програма, която кандидатства за акредитация:

- Приема и спазва *минималните стандарти*, ЕК, изискванията за процедурата по акредитация.
- Предоставя необходимата информация и документация, за осъществяването на процеса по акредитация.
- Партнира си с консултантите-ментори в процеса на акредитация при изясняване на всякакви въпроси свързани с обучителната програма, процеса на обучение и тяхното оптимизиране.

Консултант-ментор:

Консултантът-ментор участва в процеса на акредитация и/или в процеса на мониторинг и е:

- Психодрама-водител/психодрама терапевт с поне 7-годишен следдипломен стаж, от който поне 5-годишен опит в обучителни програми.
- Ползва с добро име сред колегите и да има собствена психотерапевтична практика; - да представя редовно опита си на професионални форуми; - да познава *минималните стандарти* за специализирано обучение в метода, ЕК и процедурата по акредитация и мониторинг; - да няма обвързаност и/или някакви зависимости с обучителната програма.
- Готов да работи в екип с други консултант-ментори от списъка на БДПГТ.
- Готов да изготви доклад за мониторинга.

Консултантът-ментор получава възнаграждение от БДПГТ за своята дейност в размер, определен от УС.³³

³³ Виж Раздел II. Обучение, т. 9. Съдържание на обучението от настоящия документ.

КС:

- Избира и предлага на УС 3-ма консултанти-ментори от списъка с консултанти-ментори на БДПГТ за работа с обучителната програма в процеса на акредитация.
- Приема и разглежда доклада на 3-мата консултанти-ментори по акредитацията и изготвя предложение за акредитиране или отказ от акредитация на обучителната програма, което предлага на УС.

УС:

- Изисква от всеки обучителен институт с акредитирана от него програма да номинира до 2-ма главни обучители за списъка на БДПГТ на консултанти-ментори за акредитацията и мониторинг.
- Предлага на обучителната програма екип от 3-ма консултанти-ментори.
- За всяка обучителна програма предлага различни консултанти-ментори от списъка на БДПГТ.

6. Процедура по акредитация

- Институтът, предлагащ обучителната програма за акредитация, попълва заявление по образец, ведно с изискваните документи³⁴. Заявлението се адресира до УС.
- В заявлението институтът описва предмета си на дейност, назовава и удостоверява документално юридическата регистрация или форма на сдружаване на обучителите, органите и формите на управление и представляващите го.
- УС регистрира заявлението и информира КС.
- КС прави предложение за 3-ма консултанти-ментори за акредитацията като го предлага на УС за утвърждаване.
- УС информира института за състава на екипа от консултанти-ментори.
- Институтът има право да поиска смяна на най-много един от 3-мата консултантите-ментори в 14-дневен срок от известяването.
- При възражение от страна на института УС се обръща към КС за предложение на друг консултант-ментор.
- При липса на възражение от страна на института УС утвърждава състава на екипа от консултанти-ментори.
- Екипът от 3-ма консултанти-ментори избира от състава си представител, който координира и ръководи процеса по акредитацията и улеснява връзката с кандидата, екипа от консултанти-ментори и КС.

³⁴ Виж Раздел III. Акредитация и мониторинг, т. 6. Документи и изисквания при акредитация от настоящия документ.

Процедурата по акредитацията стартира с решение на УС.

УС информира писмено обучителната програма за стартирането на акредитационна процедура. В поканата са посочени 3-мата консултанти-ментори и график на дейностите.

Документи и изисквания при акредитация

Документите и информацията във връзка с акредитацията се предоставят от института, предлагащ обучителната програма, с подкрепата и съдействието на екипа от 3-ма консултанти-ментори.

Документи придружаващи заявлението, които се изискват от института, предлагащ обучителната програма за акредитация, при регистрацията за акредитация:

- **Писмено представяне на програмата-кандидат** – включва описание на програмата по елементи на обучение, съдържание, брой часове, съобразени с *минималните стандарти*.
- **Подробно описание на текущата дейност** – в момента на кандидатстване и поне за последните 3 години³⁵; включително колко и какви групи (терапевтични, обучителни, други) има; в какъв формат са – седмични, месечни, друго; колко са участниците във всяка от тях; с каква честота се случват срещите им.
- **Описание на дипломирани** на първо и второ ниво и в цялото им друго разнообразие, ако съществува - от момента на създаването си до момента на кандидатстването за акредитиране.
- **Предоставяне на 2 препоръки от обучителни институти**, с акредитирани обучителни програми, които познават обучителите, обучителния процес и неговото съдържание, имат лично впечатление от атмосферата и обучителните традиции в него и биха гарантирали за тях, в които описват тези свои впечатления и мнение.
Бележка: Останалите обучителни институти с акредитирани обучителни програми, извън препоръчващите, имат право и възможност да изразят мнението си за института и за самата програма.
Мненията и препоръките се изготвят в писмен вид и се адресират до КС. Всички постъпили мнения стават част от съдържанието на доклада на КС във връзка с акредитацията на обучителната програмата.
- **Представяне на основния/ите обучител/и, обучителите, асистент обучителите, супервизорите** на екипа на института, предлагащ обучителната програма за акредитация.
- **Предоставяне на копия от дипломите на поне 5 вече завършили** първо и/или второ ниво на обучение към датата на подаване на заявление за акредитация.
- **Представяне на списък със контактите на завършилите и/или преминали през обучение** в обучителната програмата на института психодрама асистенти (консултанти) и психодрама водещи/психодрама терапевти.

³⁵ Те представляват част от минимума от 5 години на съществуване на обучителната програма.

- Представяне на **подробен списък с литература**, която обучителната програма препоръчва на обучаващите се.

Други документи и изисквания:

- Задължително изискване е в екипа от обучители на програмата-кандидат да има **поне двама обучители (психодрама водещ/психодрама терапевт)**, от които поне единият е главен обучител, и които не са във връзка на зависимост/подчиненост помежду си извън програмата за обучение. Представят се копия от дипломите за квалификация психодрама водещ/психодрама терапевт на всеки от двамата.
- Представя се **списък на публикациите** в областта на метода на обучителите на обучителната програма.
- Посочва се **система за супервизия/интервизия, както и имената на супервизора/ите** на обучителната програма.
- Обучителната програма **потвърждава съгласието и приемането на Етичния кодекс на БДПГТ** и при необходимост хармонизира своя етичен кодекс с този на БДПГТ.
- Програмата да е публично достъпна.
- В рамките на две последователни години институтът, предлагащ обучителната програма, я представя пред професионалната общност - на конференции, други общностни форуми, ОС на БДПГТ и др.

КС преглежда предоставените документи и информация, проследява дали са спазени всички изисквания и осъществява поне една среща с обучителната програма. На базата на документите и впечатленията от срещата, КС изготвя и представя пред УС доклад за акредитиране или отказ от акредитация на обучителната програма.

УС взема решение за акредитиране или отказ от акредитиране, за което уведомява писмено института, предлагащ обучителната програма.

7. Срокове

Процедурата по акредитация продължава до 2 години от момента на подаване на заявлението до момента на решението за акредитиране или отказ от акредитация.

- След получаване на заявление за акредитация УС го регистрира в 30-дневен срок. УС информира КС за заявката в 14-дневен срок от постъпването ѝ.

- Не по-късно от 30 дни след получаване на заявлението за акредитация КС разглежда, изготвя график, избира и предлага на УС екип от 3-ма консултанти-ментори по акредитация.

- Не по-късно от 30 дни след получаването на доклада на консултантите-ментори КС изготвя доклад към УС с предложение за акредитация или отказ.

- До 14 дни след получаването на доклада на КС УС взема решение за акредитация или отказ от акредитация на обучителната програма-кандидат.
- УС информира писмено КС и института, предлагащ обучителната програма, за взетото решение.
- При успешна акредитация УС издава *удостоверение за акредитация*.

Общи уговорки при процедурата по акредитация

Всички действия по акредитацията, се осъществяват в координация и сътрудничество между обучителната програма, екипа на консултантите-ментори и КС.

При невъзможност за спазване на срока по обективна причина от страна на обучителната програма се допуска отсрочка - не повече от 6 месеца след края на втората година, за завършване на процедурата.

При възникване на извънредни обстоятелства от страна на БДПГТ и невъзможност за изпълнение на цялата процедура в рамките на 2 години, срокът за решение за акредитация се удължава с 6 месеца.

При липса на данни за извънредни обстоятелства и неизпълнение в срок на процедурата по причина на обучителната програма се взема решение на база на получените данни и събрана информация.

При липса на данни за извънредни обстоятелства и неизпълнения в срок на процедурата по причина на УС и/или КС ОС взема решение как да се състои и приключи процедурата в съответствие с *минималните стандарти*.

8. Процедура по мониторинг

Мониторингът на обучителна програма се осъществява веднъж на всеки 7 години, считано от датата на акредитация. Мониторингът започва през последната година на акредитация и цели подновяването акредитацията. Мониторингът продължава не повече от 6 месеца.

Мониторингът:

- Се инициира от УС и се осъществява със съгласието на института, предлагащ обучителната акредитирана програма. Провежда се в дух на партньорство и разбирателство.
- Се организира от КС, която излъчва общо 3-ма консултанти-ментори по мониторинга. Двама от тях са от списъка на БДПГТ към момента на провеждане на мониторинг, различни от консултантите-ментори участвали в процедурата по акредитация на програмата и отговарящи на същите условия, описани в определението за *консултант-ментор*. Един е представител на КС.

Мониторингът се осъществява чрез:

- Преглед на документацията и процеса на обучение (запазване на рамката или наложили се изменения), както и всички нововъведения с цел развитие.
- Разговори и обсъждания с обучителния екип на института, предлагащ обучителната програма, студенти и дипломирани.
- Преглед на изпитни процедури и протоколи, и процедури за супервизия.
- Обсъждане на прилаганите етични и професионални норми и тяхното съответствие с приетите добри практики, стандарти и ЕК.

Процедурата и проведените дейности по мониторинг се осъществяват от излъчените 3-ма консултантите-ментори по мониторинга, които представят пред КС доклад за мониторинга.

КС изготвя доклад и, ако е необходимо, отправя препоръки към програмата. Мониторингът завършва с решение на УС на базата на постъпилния доклад на КС.

При успешно протичане на мониторинга обучителната програма бива акредитирана за нов 7-годишен срок.

9. Дължими такси и възнаграждения

По време на **процедурата по акредитация** обучителната програма заплаща такса за всяка от годините на процедурата, но не по-малко от два пъти, по 50% от минималната работна заплата за страната за съответната година.

Първото плащане става със заявлението за акредитация. Следващо плащане е дължимо в рамките на същия месец на втората година.

За процедурата по **мониторинг** се заплаща еднократна такса в размер на 30% от минималната работна заплата за страната за годината. Мониторингът стартира след нейното плащане.

Събираните такси покриват разходи на БДПГТ, вкл. за възнаграждение на консултантите-ментори, както и други разходи, възникващи в хода на процеса по акредитация и мониторинг. Внесените такси са невъзвръщаеми, независимо от крайния резултат.

Консултантите-ментори получават възнаграждение за своята работа от БДПГТ в размер, определен от УС.

Всички плащания се извършват по банков път, по сметката на БДПГТ, обявена на сайта на дружеството.

10. Процедура по жалби и решаване на спорове

При възникване на спорове в процеса на акредитация или мониторинг се спазват всички етични правила, действия се в дух на разбирателство, с цел изясняване на ситуацията.

При разрешаването на спор се действа съобразно Устава, ЕК и *минималните стандарти* за обучение и акредитация на обучителни програми.

При възникване на спор по време на процедура по акредитация или мониторинг, всяка една от участващите страни може да подаде жалба до УС, който по своя преценка би могъл да я насочи към ЕК или КС или и двете, за разглеждане и изготвяне на мнение.

Ако УС е замесен и е страна по спора, всяка една от засегнатите страни може да подаде жалба до ЕК за разглеждане и изготвяне на мнение, което се представя на ОС.

IV. ПРОДЪЛЖАВАЩО ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ (ППР)

1. Общи положения

Всеки професионално практикуващ метода следва да осъществява дейности, насочени пряко към неговото продължаващо обучение в обем от минимум 50 уч. ч. годишно или 250 уч. ч. за 5 години³⁶.

За психодрама-асистенти (консултанти), които са в процес на обучение за степен психодрама водещ/психодрама терапевт се приема, че покриват по подразбиране това изискване.

За всички останали професионално практикуващи метода, съобразно границите на професионалната роля и правоспособност и изискванията на *минималните стандарти*, се приема, че следва да имат грижа за продължаващото си професионално развитие.

2. Формати на продължаващото професионално развитие

- Повишаващи квалификацията или допълнителни професионални курсове в областта на психодрамата и нейни направления в акредитирани обучителни програми, други терапевтични модалности, представени в БАП или признати от ЕАП, както и други национални дружества по психодрама.
- Професионална супервизия на практиката/клинична/групова работа и интервизия с членове на БДПГТ, ФЕПТО или БАП.
- Участие в конференции/професионални събития по психодрама и други психотерапевтични форуми.
- Професионални дейности в областта на психодрамата и психотерапията³⁷.
- Участие в допълнително обучение по психодрама и други психотерапевтични подходи като супервизор/изследовател/преподавател.

³⁶ В хармония с изискванията на БАП и ЕАП за Продължаващо професионално развитие ППР (<http://www.psychotherapy-bg.org/cpd-bg/>), съответно на Continuous Professional Development (CPD) (<https://www.europsyche.org/ecp/apply-for-ecp/cpd/>).

³⁷ Членство в УС или комисия към УС и присъствие на заседания. Посочват се организацията, датите на заседанията на УС/комисията и брой на протоколираните часове на всяко заседание.

- Личен терапия (личен опит) в други модалности, признати от БАП или ЕАП.

Препоръчително е часовете да са от различни дейности и различни видове участия в професионалния живот³⁸.

V. ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

1. Проектът за *минимални стандарти* влиза в сила от датата на неговото приемане от ОС на БДПГТ и се отнася до нови програми за обучение в метода.
2. Програмите, които към момента на приемането на *минималните стандарти* се предлагат от институти членове на ФЕПТО, се приемат за акредитирани и подлежат на мониторинг след 7 години.
3. С приемането на *минималните стандарти* следва да се хармонизират Устава и Етичния на БДПГТ кодекс в срок до следващото ОС.
4. С приемането на *минималните стандарти* от ОС институтите, предлагащи обучителни програми, се задължават да предприемат стъпки за приемане в БДПГТ като групови членове.
5. Всеки обучителен институт се задължава в срок от 6 месеца след приемането си за групов член на БДПГТ да въведе и води текущо регистър³⁹ на обучените според описаното в *минималните стандарти*.
6. Във връзка с изпълнението на *минималните стандарти* в срок от 3 месеца след приемането им от ОС, УС следва да се създаде списък на консултант-менторите на БДПГТ.

³⁸ Съобразно препоръките на ЕАП нито един от изброените по-горе формати на ППР не трябва да превишава 30% (75 уч. ч.) от общия брой необходими часове (250 уч. ч.) за период от 5 години назад.

³⁹ Виж *Раздел II. Обучение, т. 2. Прием за обучение* от настоящия документ.